

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๙ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายบุญเกิด..ยุบลพันธ์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๘๑ หมู่ ๑๒ ตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

โทรศัพท์ – Facebook – Line -

เกิด พ.ศ. ๒๕๔๑ ปัจจุบันอายุ ๓๖ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ป.๖

สถาบันการศึกษา โรงเรียนทับกุงประชานุกล

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ -

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงข้าว ๒. แปลงกล้วย

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การเรียนรู้ด้านสมุนไพร ๒. การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ๓. น้ำยาเอนกประสงค์ / การทอผ้า

๔. การปรับปรุงดิน/ปุ๋ยอินทรีย์ ๕. การผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การเรียนรู้ด้านสมุนไพร ๒. การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ๓. น้ำยาเอนกประสงค์ / การทอผ้า

๔. การปรับปรุงดิน/ปุ๋ยอินทรีย์ ๕. การผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน - หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน - หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์ ๑. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒. มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ๓. ปลุกฝังคุณธรรม เนื้อหาของหลักสูตร ๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ๒. การวางแผนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ๓. การพัฒนาอาชีพตามแนวทางพอเพียง ๔. การสร้างความมั่นคงในชีวิต ๕. การประยุกต์ใช้กับพื้นที่จริง รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ๑. การฝึกอบรมแบบเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ๒. การดูงานแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนระดับจังหวัด ๑. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแผนเดิม ๒. เข้าร่วมกระบวนการประชุมและเวทีรับฟังความคิดเห็น ๓. นำเสนอข้อมูล/ข้อเสนอแนะจากพื้นที่ ๔. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ขั้นตอนการจัดทำแผนราย ศพก. ๑. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ๒. ประชุมวางแผนร่วมกันในระดับพื้นที่ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนราย ศพก. เจ้าของแปลง ศพก. (เกษตรกรต้นแบบ) สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรฯ (กรมประมง, กรมปศุสัตว์, กรมพัฒนาที่ดิน ฯลฯ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล) และเกษตรกรในชุมชน/ผู้สนใจทั่วไป

รูปที่ ๒.๑ แปลงข้าว

รูปที่ ๒.๒ แปลงอ้อย

รูปที่ ๒.๓ การเรียนรู้ด้านสมุนไพร

รูปที่ ๒.๓ การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ ๒.๓ น้ำยาเอนกประสงค์/การทอผ้า

รูปที่ ๒.๓ การปรับปรุงดิน/ปุ๋ยอินทรีย์

รูปที่ ๒.๓ การผลิตไม้ดอกไม้ประดับ

รูปที่ ๒.๓ การเรียนรู้ด้านประมง

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

ในอดีต การทำเกษตรแบบดั้งเดิม มักยึดติดกับวิธีการที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือการจัดการดิน ซึ่งบางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งเรื่องของสภาพอากาศที่แปรปรวน ดินที่เสื่อมโทรม หรือแม้กระทั่งความต้องการของตลาดที่ซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เกษตรกรไทยในยุคปัจจุบันมีความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยเปิดรับแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อยกระดับภาคการเกษตรของตนเอง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ในสถานการณ์ที่ ผลผลิตต่ำ กลายเป็นข้อจำกัดสำคัญในการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การหันมาพึ่งพา เทคโนโลยี จึงเป็นก้าวสำคัญที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การนำเครื่องจักรกลการเกษตรที่ทันสมัยมาใช้ ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน การเพาะปลูก การดูแลรักษา ไปจนถึงการเก็บเกี่ยว สามารถช่วยลดระยะเวลา แรงงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะปลูก กรมพัฒนาที่ดิน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ มักจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำและความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองเรื่องหลักที่มีผลโดยตรงต่อความอุดมสมบูรณ์และผลผลิตของพืช นั่นคือ การใช้น้ำหมัก และ การปรับปรุงโครงสร้างดิน

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การทำปุ๋ยหมักจากวัสดุในชุมชน โดยใช้ของเหลือในไร่นา เช่น ฟางข้าว ชังข้าวโพด หรือแม้แต่ มูลสัตว์ และเศษอาหารในครัวเรือน มาทำปุ๋ยหมักได้ง่ายๆ การทำปุ๋ยหมักจะช่วย ลดต้นทุน การซื้อปุ๋ยเคมีลงได้มาก ทำให้ดินดีขึ้นพืชก็จะแข็งแรงให้ผลผลิตเยอะขึ้น และยังช่วยลดขยะในชุมชนด้วย

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอนวิธีการอย่างละเอียด)

การวิเคราะห์ดินและวางแผนการใช้ปุ๋ย

ขั้นตอน เก็บตัวอย่างดิน ในแปลงเพาะปลูกตามหลักวิชาการ (เช่น เก็บแบบสุ่มกระจายหลายๆ จุด) แล้วนำไป ส่งตรวจวิเคราะห์ ที่สถานีพัฒนาที่ดิน หรือศูนย์วิจัยทางการเกษตร เพื่อทราบค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N, P, K) และธาตุอาหารรองต่างๆ ในดิน

ผลลัพธ์ เมื่อได้ผลวิเคราะห์ดิน นักวิชาการจะสามารถ แนะนำชนิดและปริมาณปุ๋ย ที่เหมาะสมกับพืชที่เราจะปลูกได้อย่างแม่นยำ รวมถึงวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้น้ำหมักปรับค่า pH ดินเปรี้ยว หรือการเติมอินทรีย์วัตถุเพื่อปรับโครงสร้างดิน

รูปที่ ๓.๑ การทำปุ๋ยหมักจากวัสดุในชุมชน

รูปที่ ๓.๒ การวิเคราะห์ดินและวางแผนการใช้ปุ๋ย

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๗ ชนิด ประกอบด้วย

- ๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๐ ไร่
- ๑.๒) อ้อย พื้นที่ปลูกจำนวน ๑๐ ไร่
- ๑.๓) ถั่วเขียว พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่
- ๑.๔) มะม่วง พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่
- ๑.๕) ฝ้าย พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่
- ๑.๖) ดอกทานตะวัน พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่
- ๑.๗) สมุนไพร พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๒.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)
- ๒.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)
- ๒.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๓.๑) จำนวน.....(ตัว)
- ๓.๒) จำนวน..... (ตัว)
- ๓.๓) จำนวน..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

- ๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)
- ๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)
- ๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าวนาปี.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ไถ เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ปุ๋ยเคมี เป็นเงิน ๑,๖๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ยาฆ่าหญ้า เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๒๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๓,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ต้นกล้าไม้

เฉลี่ยรายได้วันละ ๕๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ สมุนไพร

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๑,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ กล้วย ดาหลา และหน่อกล้วย

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๒,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าวนาปี และอ้อยโรงงาน

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๖๒,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

การมีรายได้ไม่ใช่แค่เพื่อตัวเอง แต่ยังเพื่อเกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นเมื่อเรานำรายได้นั้นไป ช่วยเหลือชุมชนไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันความรู้ การจ้างงาน หรือการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ความรู้สึกที่ตามมาคือความสุขที่ได้ช่วยเหลือชุมชน และเต็มเต็มทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การจัดการดินและปุ๋ยอย่างแม่นยำ

เทคโนโลยีที่ใช้ การวิเคราะห์ดินและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (Soil Testing and Precision Fertilization) การใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพจากวัสดุในชุมชน และการบริหารจัดการน้ำอย่างรู้คุณค่า

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การลดใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินทำให้เราใส่ปุ๋ยในปริมาณที่พืชต้องการจริงๆ ไม่มากเกินไป ช่วย ลดการสะสมของสารเคมีในดินและแหล่งน้ำ (ลดปัญหาน้ำใต้ดินปนเปื้อน หรือน้ำไหลบ่าสู่ลำคลอง) พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปุ๋ยหมักและน้ำหมักช่วย เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินร่วนซุย มีชีวิตชีวขึ้น ดินอุ้มน้ำและธาตุอาหารได้ดีขึ้น ลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ซึ่งเป็นการ อนุรักษ์ทรัพยากรดิน

ในระยะยาวลดขยะอินทรีย์ในชุมชน การนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและเศษอาหารมาทำปุ๋ยหมัก เป็นการลดปริมาณขยะ ที่ต้องนำไปกำจัด ช่วยลดปัญหามลภาวะ และยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งที่ไม่ใช้แล้ว การประหยัดน้ำ การให้น้ำตรงจุดและในปริมาณที่พืชต้องการจริงๆ ช่วย ลดการสูญเสียน้ำ จากการระเหยหรือไหลบ่าได้มาก เมื่อเทียบกับการให้น้ำแบบท่วมแปลง ซึ่งเป็นการ อนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ที่มีจำกัดลดการชะล้างหน้าดินการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอในปริมาณที่เหมาะสม ช่วยป้องกันการกัดเซาะของหน้าดินที่เกิดจากการให้น้ำมากเกินไป

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศพก. ของเราได้สั่งสมและรวบรวม ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ ไว้อย่างครอบคลุม และเป็นระบบ ทำให้เรามีความเข้าใจในบริบทการเกษตรของชุมชนอย่างถ่องแท้ ข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงตัวเลข แต่คือภาพรวมที่ช่วยให้เราสามารถวางแผนและให้คำแนะนำได้

ข้อมูลพืชเศรษฐกิจหลัก เรารู้ว่าพืชชนิดใดคือพืชเศรษฐกิจสำคัญของชุมชน เช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง หรือพืชผักอื่นๆ เรามีข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยของแต่ละชนิด สภาพปัญหาที่พืชเหล่านั้นเผชิญ และโอกาสในการพัฒนา ข้อมูลสภาพดินและน้ำ เรามีข้อมูลการวิเคราะห์ดินในแปลงต่างๆ ทั้งทั้งอำเภอ ทำให้ทราบถึงปัญหาดินเปรี้ยว ดินเค็ม หรือดินขาดธาตุอาหารในแต่ละพื้นที่ รวมถึงแหล่งน้ำที่มีอยู่ ปริมาณน้ำฝน และความต้องการน้ำของพืชในแต่ละฤดู

ข้อมูลภูมิอากาศและฤดูกาล เราติดตามและทำความเข้าใจรูปแบบสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ ทั้งอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน และฤดูกาลเพาะปลูกที่เหมาะสม เพื่อให้คำแนะนำที่สอดคล้องกับธรรมชาติและลดความเสี่ยง ข้อมูลโรคและแมลงศัตรูพืช เรามีความรู้เกี่ยวกับโรคและแมลงที่มักระบาดในพืชแต่ละชนิดในพื้นที่ของเรา รวมถึงแนวทางการป้องกันกำจัดที่ได้ผล

ข้อมูลเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร เรารู้จักเกษตรกรในพื้นที่เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นจำนวนครัวเรือนเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรต่างๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ หรือกลุ่ม Young Smart Farmer ทำให้เราสามารถเข้าถึงและทำงานร่วมกับพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลตลาดและช่องทางการจำหน่าย เราศึกษาและทำความเข้าใจความต้องการของตลาด ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต รวมถึงการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า เพื่อให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตและขายได้อย่างคุ้มค่า

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก อำเภอหนองแสง บทบาทสำคัญที่ทำให้เราเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือการเป็น จุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งไม่ใช่แค่เพียงเกษตรกรในพื้นที่ของเราเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ แต่ยังรวมถึงหน่วยงานและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ธ.ก.ส. ปตท.สผ. สำนักงานเกษตรอำเภอกุมภวาปี สำนักงานเกษตรอำเภอโนนสะอาด และสำนักงานเกษตรอำเภอหนองแสง เป็นต้น

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

นอกจากการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้แล้ว ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลักอำเภอหนองแสง ยังทำหน้าที่เป็น ที่ปรึกษาและผู้แก้ไขปัญหา ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อย่างใกล้ชิด รวมถึงเป็นช่องทางในการ รับเรื่องร้องเรียน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งเป็นอีกหนึ่งนัยผลสำเร็จเชิงประจักษ์ที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ศูนย์เราทำหน้าที่เป็นกลางในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็น ข่าวสารด้านราคาพืชผล ข่าวสารด้านนโยบายภาครัฐ ข่าวสารด้านสภาพอากาศและภัยธรรมชาติ และข่าวสารด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ

การให้บริการด้านวิชาการเกษตร เป็นแหล่งรวมความรู้ทางวิชาการเกษตรที่เชื่อถือได้ และนำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เอกสารวิชาการและคู่มือ มีเอกสารวิชาการ คู่มือการเพาะปลูกพืชต่างๆ การเลี้ยงสัตว์ การจัดการดิน และปุ๋ย การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และอื่นๆ อีกมากมาย ที่จัดทำโดยนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผลองค์ความรู้ เราใช้หลายช่องทางเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้และลงมือทำ เช่น การจัดอบรมและฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงานจากแปลงต้นแบบ/เกษตรกรผู้นำ การให้คำปรึกษาเชิงลึกและติดตามผล การจัดทำสื่อและเอกสารเผยแพร่ และการสร้างกลุ่มเกษตรกรและเครือข่าย

เกษตรกรนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร

เมื่อได้รับองค์ความรู้จาก ศพก. เกษตรกรจะนำไปลงมือปรับใช้ ในหลายๆ ด้าน เช่น ปรับปรุงกระบวนการผลิตปรับเปลี่ยนพันธุ์พืช พัฒนาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการรวมกลุ่มกัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและคุณภาพ เพิ่มรายได้สุทธิ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความมั่นคงในอาชีพ เกิดเกษตรกรต้นแบบ และชุมชนเข้มแข็ง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

บทบาทการมีส่วนร่วมของเราครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้ การทำงานร่วมกับชุมชน (เกษตรกรและผู้นำชุมชน) เช่น รับฟังปัญหาและความต้องการ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ (ภาคีเครือข่าย) เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอหนองแสง สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุดรธานี ธนากรเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และภาคเอกชน

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลักอำนาจ หนองแสง บทบาทมีความสำคัญดังนี้

๑. บทบาทด้านการบริหารและกำกับดูแล เช่น กำหนดทิศทางและนโยบาย วางแผนและอนุมัติโครงการ/กิจกรรม กำกับดูแลการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาและตัดสินใจ และสร้างความร่วมมือภายใน
๒. บทบาทด้านการประสานงานและสร้างเครือข่าย เช่น ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เชื่อมโยงกับภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา สร้างเครือข่ายกับเกษตรกรและชุมชน
๓. บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนา เช่น ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ พัฒนาศักยภาพบุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดี และประชาสัมพันธ์และสร้างการยอมรับ

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การได้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการ ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน อย่างแท้จริง และเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชีวิตของเกษตรกร

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑. ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ผู้นำในรูปแบบทางการของ ศพก. ในรูปแบบนี้ ศพก. ทำหน้าที่ในฐานะ กลไกที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ และมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร เป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการและวางแผน ศพก. เป็นหน่วยงานหลักที่ได้รับการมอบหมายให้ วางแผนและดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่ โดยมีคณะกรรมการ ศพก. ที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทำหน้าที่กำหนด ทิศทาง นโยบาย และอนุมัติโครงการต่างๆ เป็นผู้ประสานงานหลักกับภาครัฐ เป็นจุดให้บริการและจัดกิจกรรม อย่างเป็นระบบ และเป็นผู้กำหนดและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

พัฒนาเกษตรกรและยกระดับคุณภาพชีวิต เช่น ให้คำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ และเป็นพี่เลี้ยง แก่เกษตรกรในทุกปัญหา เพื่อให้พวกเขามีรายได้ที่มั่นคงและชีวิตที่ดีขึ้น อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่น ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน ลดการใช้สารเคมี ฟื้นฟูดินและน้ำ เพื่อให้ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และคงอยู่ถึงลูกหลาน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เช่น เป็นแกนกลางเชื่อมโยงผู้คน สร้างความร่วมมือ และพัฒนาชุมชนเกษตรกรรมให้เติบโตไปด้วยกัน

รูปที่ ๔.๑ กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG

รูปที่ ๔.๑ กิจกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ ๑

รูปที่ ๔.๑ กิจกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ ๒

รูปที่ ๔.๑ โครงการพักชำระหนี้ โดย ธ.ก.ส.

รูปที่ ๔.๑ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ในการทำงานและการใช้ชีวิตของผม มีหลักคิดสำคัญที่ยึดถือมาโดยตลอด นั่นคือ ความขยัน อดทน และการน้อมนำ พระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดละเลิกสิ่งอบายมุข

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นางสาวสุมิตรา ตรินนท์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ
๒. นางสาวทัศนีย์ ้วยคุณา ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๓. นายทยาหิต วงศ์ภาณุวัฒน์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๔. นายธนธกานต์ แดงสกุล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ใช้กระบวนการถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอหนองแสง โดยใช้เครื่องมือ การเล่าเรื่อง (Storytelling) ประยุกต์กับ Business Model Canvas

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ช่วง ๑ ปี ที่ผ่านมาประธานศพก.อำเภอหนองแสง นายบุญเกิด ยุบลพันธ์ ป่วยและได้รับการรักษาจนมีอาการดีขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างปกติแล้ว

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.